

et

Euroopa Liit
Regionaalpoliitika

inforegio

panorama

| Nr 16 | mai 2005 |

Head tavad

regionaalarengu vallas

Sisukord

Head tavad *regionaalarengu vallas*

Heade tavade koolis

Sageli kuuleme, et struktuurifondide rakendamine on „ühenduse lisaväärtuse“ allikas. Eriti kehtib see heade tavade kohta, mida fondide haldamine on aidanud erinevatel aegadel, ühest programmiperioodist teiseni, liikmesriikide ja piirkondade vahelise kogemustevahetuse kaudu omandada. Programmi rakendamise kõigist etappidest on võimalik õppida ja see tuleb kasuks kõigile.

Hindamine teeb liikmesriikides edusamme

Regionaalpoliitika peadirektoraat analüüsis eesmärgi 1 ja 2 programmide vahehindamisi, et selgitada välja hindamise tulemused ja varuda heade tavade alaseid kogemusi edaspidiseks.

Koha pealt: Roots

FEDER tegutseb:

Saksamaa, Prantsusmaa, Ühendkuningriik, Kreeka

Koha pealt: Tšehhi Vabariik, Ungari, Poola, Slovakkia

Reportaaž: Iiri retseptid

Iirimaa oli 1973. aastal Euroopa Ühendusega liitudes ühenduse kõige vaesem riik, kuid nüüd on see maa osanud ära kasutada kõiki võimalusi, mis on avanenud tänu Euroopa toetustele ning saanud üheks liidu jõukaimaks riigiks. Mis siis iirlasi tagant tõukas? Milliseid nõuandeid võivad nad uutele liikmesriikidele jagada? Ülevaade headest tavadest.

Koha pealt: Belgia

Koha pealt: Hispaania

FEDER tegutseb:

Madalmaad, Portugal, Taani, Itaalia

3

9

12

13

14

15

19

20

21

Fotod (lk): Euroopa Komisjon (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10), A.Janssens/Euro Liège TGV (11), Örebro län (12), AZ publica (13), Nicéphore Cité (13), Creggan Enterprises Ltd (13), URBAN Greece (13), Ministerstvo pro místní rozvoj (14), National Roads Authority (15), Dublin Bay Project (16), Women's Community Projects (Mullingar) Association Ltd (17), AEIDL (17), National University of Ireland, Maynooth (18), Région wallonne (19), URBAN II Noord aan de Rotte (21), Nordjyllands Amt (21), Ministério da Ciência, Tecnologia e Ensino Superior (21).

Kaanefoto: Lissaboni rongijaam „Estação do Oriente“ (Portugal) renoveeriti maailmanäituse Expo 98 puhul Euroopa Regionaalarengufondi abiga.

Käesoleva numbri koostamisele on kaasa aidanud ka Pierre Ergo, Véronique Faure, Veronica Gaffey, Jean-Luc Janot, José Luis Kaiser, Ann Martin, Catherine Mathot, Eirini Nikolaidou ja Wolfgang Petzold.

Vastutav väljaandja: Thierry Daman, Euroopa Komisjon, Regionaalpoliitika peadirektoraat

Ajakiri on välja antud inglise ja prantsuse keeles ning trükitud taaskasutatud paberile.

Peaartikkel on tõlgitud Euroopa Liidu 19 ametlikku keelde ning seda saab lugeda veebilehel http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Käesoleva väljaande tekstid ei ole juriidiliselt siduvad.

Struktuurifondide programmide haldamine

Heade tavade koolis

John Bachtler (*)

Sageli kuuleme, et struktuurifondide rakendamine on „ühenduse lisaväärtuse“ allikas. Eriti kehtib see heade tavade kohta, mida fondide haldamine on aidanud erinevatel aegadel, ühest programmiperioodist teiseni, liikmesriikide ja piirkondade vahelise kogemustevahetuse kaudu omandada. Programmi rakendamise kõigist etappidest on võimalik õppida ja see tuleb kasuks kõigile.

■ Eggi ettevõtlusinkubaator Vorarlbergis (Austria)

Struktuurifondide haldamine pakub suurepäraseid väljakutseid. Suurte, mitmeks aastaks ja mitmete sektorite peale eraldatud vahendite kasutamine administratiivses kontekstis, mis võib vahel siseriiklike tavadega vastuoluski olla, on keeruline ja nõudlik ülesanne. 15 viimase aasta kogemus näitab siiski, et liikmesriigid on osanud struktuurifonde tõhusalt kasutada ja luua selle kaudu ühenduse tasandil omaette lisaväärtuse ning leida regionaalpoliitikaale uusi lähenemisviise. Üks selle töö väärtuslikumaid aspekte on see, et erinevatel aegadel, ühest programmiperioodist teiseni, on liikmesriikide ja piirkondade vahelise kogemustevahetuse kaudu olnud võimalik õppida struktuurifondide haldamise häid tavasid.

Programmide haldamine: igas riigis oma süsteem

Igas riigis on välja töötatud oma haldamissüsteem, millel võib olla ka regionaalseid eripärasid. Üldjoontes võib riike eristada vastavalt sellele, kas nad on ressursside eraldamisel valinud:

- > *diferentseeritud* lähenemise eraldiseivate struktuuridega, mis on asutatud spetsiaalselt struktuurifondide haldamiseks (näiteks Madalmaad, Rootsi ja Ühendkuningriik);
- > *rakendusliku* lähenemise, nagu Austria, Hispaania, mõned Saksa liidumaad ja enamik uusi liikmesriike. Sel-

(*) Professor John Bachtler on Euroopa Poliitikate Uurimiskeskuse (European Policies Research Centre, Strathclyde'i ülikool, Glasgow, Ühendkuningriik) direktor.

listes riikides eraldatakse vahendeid ministeeriumide või muude riiklike või piirkondlike üksuste kaudu;

- > *kombineeritud süsteemi*, milles ühendatakse mõlemad eespool nimetatud lähenemisviisid, nagu Soomes, Prantsusmaal või ka Itaalias.

Igal süsteemil on omad eelised ja omad puudused. Diferentseeritud süsteemid võivad olla administratiivses mõttes keerulisemad (ja mitte nii hästi sobida eesmärgi 1 suuremate projektide jaoks), kuid samas soodustavad suuremat strateegilist ühtsust, läbipaistvust otsustusprotsessis ning selgust Euroopa Liidu rahastamisel. Globaalsed süsteemid seevastu toimivad otsesemalt ja standardsemalt, kuid nende puhul on sageli raskem kaasata mitmekülgseid projekte ja tuua esile Euroopa Liidu rahastamise võimendavat mõju.

Programmide haldamise teenuse sisseostmine: Põhja-Vestfaali (Saksamaa) eesmärgi 2. sekretariaat

Üks võimalus struktuurifonde hallata (seda kasutatakse sageli diferentseeritud süsteemide puhul) on osa programmide haldusest eraldiseisva sekretariaadi käest nii-öelda „sisse osta“, nagu tehakse juba mõnda aega mõningates Belgia piirkondades, Madalmaades ja Ühendkuningriigis. Hiljuti ühines nendega ka Põhja-Vestfaal, kus loodi „Ziel 2 Sekretariat“ (eesmärgi 2 sekretariaat), mille eest vastutab konsultatsioonibüroo, kelle ülesandeks on tõhustada programmitööd koordineerimist, anda tehnilist abi mitmetele ministeeriumidele ja muudele programmide haldamisega seotud instantsidele ning tagada reklaam ja teabevahetus.

Bragança ümbersõidutee (Norte, Portugal) parandab ühendust Hispaaniaga

Viimase 10–15 aasta jooksul võib mitmetes liikmesriikides täheldada tendentsi programmihalduse suunamises regionide tasandile, kusjuures kõige värskemad näited on Kreka ja Iirimaa. Mitmes piirkonnas on programmide teatavate temaatiliste või kohalike aspektide haldamiseks loodud eraldi asutused. Näiteks on see nii Austrias (piirkondlikud haldusbürood), Prantsusmaal (üldtoetused), Itaalias (integreeritud programmid/projektid) ja Ühendkuningriigis (tegevuskavad).

Et ühitada vahendite eraldamist paremini programmi strateegiliste eesmärkidega, on haldussüsteemid muutunud keerukamaks. Hindamist käsitlevad uurimused näitavad, et haldamise tõhusus sõltub ennekõike sellest, kas organisatsioonilised rollid ja protsessid määratletakse selgelt ning kas suudetakse arvesse võtta innovaatikat. Üks olulisemaid tegureid haldamise parandamisel on programmitöökohade võrgustike loomine, mida kasutatakse struktuurifondide rakendamisel juba pikka aega Austrias, Madalmaades ja Ühendkuningriigis.

Inglismaa (Ühendkuningriik): „Parimate tavade projekt“ aitab programme paremini hallata

2003. aastal algatas Briti peaministri büroo projekti „Best Practice Initiative“ (Parimate tavade algatus), et tõsta struktuurifondide haldamise taset Inglismaal. Projekt koosnes kolmest sambast: a) üksikasjalik ülevaade headest tavadest, mida saaks kasutusele võtta, ning raskustest, mis tuleb ületada eelkõige strateegilise juhtimise ja projektide toetamise osas; b) pideva koolituse strateegia, mis aitaks tõsta programmide koostamise alast pädevust ja saada selles vallas uusi teadmisi; c) koostöövõrgustikud ja väljaõppeks vajalikud vahendid.

Programmi tutvustamine: reklaam ja teabevahetus

Struktuurifondide programmeerimise keskne element on teave. Haldusasutused peavad teavitama ja kaasama potentsiaalseid toetusesaajaid ja projektihoidjaid. Neile tuleb teada anda, kas nad saavad kandideerida, kuidas koostada head projekti ning kuidas oma projekti tõhusalt rakendada. Programmi haldavad partnerid vajavad aga teavet, mis aitaks neil programmi korralikult hallata ja juhtida. Laiemat publikut tuleb teavitada sellest, kuidas struktuurifondid aitavad kaasa piirkondade arengule ja inimeste elukeskkonna parandamisele.

Praeguse programmiperioodi (2000–2006) raames pöörati enam tähelepanu struktuurifonde puudutavale reklaamile ja teabevahetusele. Teabevajadus programmi eri etappides on erinev, mistõttu võib esile tuua mõningad head tavad, nagu näiteks:

■ Ateena (Kreeka) arheoloogiliste vaatamisväärsuste juurdepääsuteede korrastamine 2004. aasta olümpiamängude puhul

- > publiku sihtgruppide, nende teabevajaduse ja sellele vastamise viiside määramine;
- > sobivate vahendite valimine, mille puhul määratakse kindlaks täpsed eesmärgid ja püütakse vastata sihtrühma ootustele ning edastada selgeid ja lühidaid sõnumeid;
- > selgete rollide ja vastutusega kommunikatsioonisüsteemi loomine, millega kaasnevad kompetentsi panustamine ning tulemuste ja programmi sisemiste mehhanismide tõhus kasutamine mõjususe hindamiseks.

Kreeka: struktuurifondid avalikuks

Kreekas on ühenduse abi raamprogrammi haldusastus loonud üleriigilise ühtse kommunikatsioonisüsteemi, mille abil teavitatakse toetusesaajaid ja avalikkust. Võrgustikku kuulub umbes viiskümmend teabe- ja reklaamitöötajat ning üks teabe koordineerimise rühm. Koostatud on teabe ja reklaami valdkonda puudutav üksikasjalik buklett, milles antakse soovitusi programmi kõigi etappide kohta, ning kasutusele on võetud ka teabevahetuse tõhususe hindamismoodul.

Programmi rakendamine: projektide hindamine ja valik

Rohkem kui kunagi varem avaldatakse programmidele survet nendes seatud eesmärkide saavutamiseks, mida aitavad tagada eelkõige sellised sanktsioonid ja stiimulid nagu kasutamata toetussumma tagasinõudmine kahe aasta pärast ja tulemusreserv. Programmide eest vastutavad isikud püüavad parandada projektide kvaliteeti ning koostada paremaid projekte, mis on kantud strateegilistest kaalutlustest, suudetakse ettenähtud tähtjaks ellu viia ja jäta- vad endast piirkondades, mis võivad 2007. aastal toetustest ilma jääda, kestva jälje.

Sellises kontekstis mängivad projektide hindamise ja valimise meetodid olulist rolli. Aja jooksul on kandidaatide hindamine muutunud süstemaatilisemaks ja professionaalsemaks, mitmetes piirkondades (eelkõige Iirimaal, Madalmaades ja Ühendkuningriigis) kasutatakse projektide registreerimiseks, hindamiseks ja klassifitseerimiseks üpris keerulisi meetodeid. Kvalifitseerimis- ja väärtuskriteeriumide kasutamine võimaldab programmijuhtidel mõjutada kandidaatide profiili ning siduda projektid ja vahendite eraldamine prioriteetsete valdkondadega. Saksamaal, Itaalias ja Hispaanias kasutatakse sageli sõltumatute ekspertide, ekspertgruppide ja teiste vahendajate (näiteks pankade) abi selleks, et hinnata teatavaid meetmeid või

projekte, eelkõige keerulisi ja laiaulatuslikke infrastruktuuriprojekte või ka väga kitsalt spetsialiseerunud teadus- ja arendusprojekte. Väga tähtsaks peetakse ka toetusesaajate koolitamist projektide hindamise vallas.

Igas süsteemis tuleb projektide hindamisel ja valikul kasutada lihtsaid ja läbipaistvaid protseduure. Tuleb olla paindlik, et suudetaks analüüsida nii uuenduslikke kui ka madalama riskitasemega lihtsaid projekte. Vaja on tugisüsteeme, et toetusesaajaid projektide läbiviimisel aidata.

Itaalia: kvaliteedi tõstmine kohalike integreeritud programmide kaudu

Lisaks tervele reale integreeritud projektidele loodi Itaalias mõningates piirkondades „Programmi Integrati per lo Sviluppo Locale“ (PISL, integreeritud kohaliku arengu programmid), mille eesmärgiks on tõsta projektide kvaliteeti ja suurendada piirkondlike partnerite pädevust. Iga PISL moodustab keskmise tasandi strateegia: koherentse ja integreeritud sektoritevaheliste projektide kogumi (see hõlmab toetusi infrastruktuuri ja ettevõtluse valdkonnas), mis tagab ühtse territoriaalse raamistiku projektide koostamiseks, valimiseks ja elluviimiseks.

Austria: projektide hindamise ja valiku kvaliteeti tõstmine ning protsesside läbipaistvamaks muutmine

Austrias teevad „kohalikud projektihaldusbürood“ koostööd potentsiaalsete projektihoidjatega. Nende eesmärgiks on leida kandidaate ja koostada kvaliteetseid projekte. Et projektide valikut ühtlustada ja läbipaistvamaks muuta, on iga toetusi eraldava asutuse juurde tööle võetud vastav ametnik (*Maßnahmenverantwortliche Förderstelle*), kes tagab samadel alustel taotluste vastuvõtmise, hindamise ja rahastamisotsuse tegemise.

Programmeerimine põhineb teabel: monitooringu roll

Struktuurifondide monitooringut ehk järelvalvet on sageli peetud programmi elluviimise kõrval teisejärguliseks ja tunduvalt vähem oluliseks. Viimastel aastatel on seda hakatud siiski pidama tõhusa programmeerimise eeltingimuseks, mis aitab koguda strateegilist teavet iga programmi etapi – koostamise, elluviimise ja hindamise – kohta.

Danutoni veepuhastusjaam (Rumeenia) on saanud PHARE ja ISPA toetusi

FEDERi rahastatud niisutusseadmed Réunioni saare läänerannikul (Prantsusmaa)

Programmide rahalise ja sisulise arengu jälgimine: riiklikud ja piirkondlikud monitooringusüsteemid

Kuna programmide monitooring on muutunud üha tähtsamaks, on paljud liikmesriigid investeerinud ühistesse kasutajakesksetesse süsteemidesse, mis võimaldavad üheaegselt jälgida nii finantsnäitajaid (assigneeringud, väljamaksed) kui ka sisulisi näitajaid (projektide areng). Üks tuntumaid on Prantsuse järelevalvesüsteem PRESAGE, mis on üle võetud ka teistes riikides. Peale selle võib näiteks tuua süsteemid SIRGIS ja SINIT Itaalias, STINS Rootsis ja piirkondliku tasandi efREporter Saksi-Anhaltis Saksamaal. Uutes liikmesriikides välja töötatud uue põlvkonna süsteemide seast võib esile tuua Poola süsteemi SIMIK, mis pannakse peagi võrku nime all SIMIK-NET. On huvitav märkida, et struktuurifondide järelevalvemeetodit kasutatakse nüüd selleks, et luua tunduvalt laiemaid järelevalvesüsteeme, mida rakendatakse kõigi riiklike projektide suhtes, nagu näiteks Itaalia süsteemi MIP (riiklike investeeringute monitooring).

Monitooringu tõhusus algab järelevalvenäitajate tuvastamise, määratlemise ja kvantifitseerimisega, lähtudes andmete kogumise võimalikkusest ja asjakohasusest. See eeldab andmete kogumise ja arhiveerimise süsteeme,

mida peaks ideaalis saama konsulteerida reaalajas. Oluline on ka, et leiduks monitooringu alase väljaõppega motiveeritud töötajaid, kes mõistavad, kui tähtis on kasutada standardseid protseduure. Ükski nimetatud elementidest ei tule iseenesest ja enamikul piirkondadest ongi korduvalt olnud raskusi näitajate kvantifitseerimise, infosüsteemide tehniliste piirangute ning andmete ebatäpsuse ja ebavajalikkusega.

Partnerlus: õppigem koostööd tegema

Partnerlus, mis on üks struktuurifondide rakendamise aluspõhimõtteid, on regionaalarengu valdkonna tavadis mõjutanud ilmselt rohkem kui ükski teine Euroopa ühtekuuluvuspoliitika aspekt. See on ka üks raskemini rakendatavaid põhimõtteid, kuna eeldab ühiste eesmärkide saavutamise nimel koostööd mitmesuguste erinevaid kultuure esindavate partnerorganisatsioonide vahel, kelle prioriteetidid ja huvid ei pruugi kokku langeda. Sellest hoolimata on partnerluse mõistest, mida peeti formaalseks tingimuseks, saanud üleüldiselt (ehkki kõikjal Euroopa Liidus mitte päris ühtmoodi) aktsepteeritud mehhanism, mis võimaldab muuta strateegilist programmeerimist, programmijuhtimist ja projektide valimist tõhusamaks, aitab asjaosalistel programmi omaks võtta, kaasab neid senisest enam ning pakub rohkem innovatsioonivõimalusi.

FEDERi toetusesaaja agentuur **PUZZLE** Hultsfredist (Rootsi) rakendab oma anded rokkmuusika teenistusse, millest on saanud linnakese tõmbenumber

Selles valdkonnas on palju õpitud. Partnerlus on midagi enam kui lihtsalt järelevalvekomiteede esindatuse tagamine. Iga partneri osalus on tähtis ning omavahel tuleb osata sobitada strateegilisi ja rakendusfunktsioone, mida partnerid võivad programmi erinevates etappides täita. Kui tahetakse, et partnerite osalemisest oleks ka kasu, tuleb neile tagada ka väljaõpe ja tehniline abi.

Ühendkuningriik: partnerlus Lääne-Šotimaal

Lääne-Šotimaal ette võetud majanduslikud ja sotsiaalsed uuendused põhinevad läbinisti partnerlusel. Partnereid kaasatakse aktiivselt mitte ainult järelevalvekomitee töösse, vaid ka konsultatsioonirühmadesse ja teistesse instantsidesse, kus hinnatakse projekte ning jagatakse soovitusi nende valikul. Projektitaotluste hindamine omasuguste poolt on meetod, mida kasutatakse selleks, et saavutada tasakaal objektiivsete valikukriteeriumide ning üksikisikute teadmiste ja oskuste vahel. Laiemas plaanis võimaldab selline lähenemine vältida ülesannete kattumist ja parandab piirkonna institutsioonide vahelist teineteisemõistmist.

Õpitsükkel ja kogemustevahetus

Lõpetuseks tuleb öelda, et programmi tõhus juhtimine peab põhinema sobival väljaõppel ning süsteemide ja protseduuride kohandamisel. Riiklikud ja piirkondlikud asutused, kes on programmeerimise igas etapis omandanud uusi kogemusi, on teinud läbi tõelise arengualase „õpitsükli“.

Oluliseks lisateguriks on olnud institutsioonilise keskkonna stabiilsus, mis on võimaldanud fondide rakendamisel eksperimenteerida ja uuendusi kasutusele võtta. Ühine rahvusvaheline õiguslik raamistik on soodustanud ka riikideüleste võrgustike loomist ning selle kaudu avardanud silmaringi ja hõlbustanud heade tavade jagamist.

Struktuurifondide programmijuhtimise arendamine kogemustevahetuse kaudu: IQ-Net

IQ-Net on hea näide riikidevahelisest koostööst programmide haldamise valdkonnas. See võrk, mis ühendab kümne liikmesriigi eesmärgi 1 ja 2 programmide haldusasutustes töötavaid praktikuid, on seadnud eesmärgiks edendada rakendusuringuid ja struktuurifondide programmide juhtimise alaste kogemuste vahetust. Käesoleva artikli juures on kasutatud mitmeid IQ-Neti näiteid.

Põhjalikum teave aadressil:

<http://www.eprc.strath.ac.uk/iqnet/>

Struktuurifondide vahehindamine

Hindamine teeb liikmesriikides edusamme

Regionaalpoliitika peadirektoraat analüüsis eesmärgi 1 ja 2 programmide vahehindamisi, et selgitada välja hindamise tulemused ja varuda heade tavade alaseid kogemusi edaspidiseks.¹

Kõikide struktuurifondide programmide vahehindamine, mille viisid läbi haldusasutused koostöös Euroopa Komisjoniga, jõudis lõpule 2003. aasta lõpus. Selle tulemusel vaadatakse programmid läbi ning 2004. aasta jooksul luuakse tulemusreserv (vt edaspidi).

Kvaliteet

Üldiselt on need hindamised kvaliteetsemad kui varasemad struktuurifondide hindamised, mille põhjal tõusid esile ka mõned suurepärased heade tavade näited. Enam vahendeid eraldati projektide elluviimiseks (üle 35 miljoni euro eesmärgi 1 ja 2 piirkondadele), kusjuures planeeringute ja koostöö kvaliteet nii piirkondlikul tasandil kui ka koos komisjoniga andsid hindamiskvaliteedile palju juurde.

Probleemid on üldiselt seotud hindamisaruannete esitamiseks määratud rangete tähtaegadega (mõne hiljem käivitunud programmi puhul oli toimunud veel väga vähe hinnatavat tegevust), hindamise ulatusega (iga meetme ja prioriteedi kohta kaheksa küsimust) ning teatavatel juhtudel ka metodoloogiliste aspektidega (varasema uurimistöö puudumine, nõrk analüüs).

Hindamiste tulemused

Nii suure hulga programmide puhul on väga raske tulemusi sünteesida, kuid siiski võib hindamisaruannete põhjal teha järgmised järeldused:

- > Peeaegu kõigil juhtudel järeldasid hindajad, et programmide **strateegia on praeguse sisuga sobiv**.
- > Sageli oli veel **liiga vara** hinnata programmide **tõhusust**, kuna need on käivitunud aeglaselt või hilja. Järelevalvesüsteemi puhul tuli sageli näitajad ja eesmärgid uuesti defineerida.
- > Samuti oli tihti **liiga vara** hinnata programmide **mõju**, ehkki mõningatel juhtudel soovitasid hindajad esimeste rakendamisaastate järel eesmärgid uuesti defineerida. Makromajanduslik mudel, mida kasutati suurte ühenduse abi raamprogrammide puhul, näitab, et programmid on oma üldisi eesmärgi **saavutamata**.

Marketriikunst, mida toetatakse FEDERi kaasrahastatava Walesi piirkondliku tehnoloogiaplaani raames (Ühendkuningriik)

- > Tõhusust on mõõdetud pigem toetuste vastuvõtmise võime kui projekti realiseerimise või tulemuse maksumuse baasil. „n+2⁴²“ reegli nõudmiste tulemusel on **suutlikkus toetusi vastu võtta** varasemaga võrreldes **selgelt paranenud**.
- > Hindamised näitasid, et kindlasti tuleb **eesmärgi paremini kvantifitseerida**.
- > **Rakendamisprotseduurid** on normidega kooskõlas ning varasemaga võrreldes **tunduvalt paranenud**.

Ehkki vahehindamiste eesmärgiks ei olnud hinnata struktuurifondide panust Lissaboni eesmärkide saavutamisse, võib siiski esile tõsta mõningaid tulemusi, mis sellele viitavad:

- > **Transpordi ja ligipääsetavuse vallas** selgus hindamisel, et ellu on viidud mitmeid suuri maantee- ja raudteeprojekte. Samuti on käimas sadamate ja lennujaamade arendamise projekte ning kohalikke transpordiprojekte, mis küll sageli edenevad aeglasemalt.
- > Struktuurifondid annavad oma panuse **teadmispõhise majanduse arengusse**, toetades koostööd teadusasutuste ja ettevõtete ning uurimiskeskuste ja ettevõttevõrgustike vahel, lairibatehnoloogia kasutuselevõttu, piirkondlike innovatsioonistrateegiaid ja teadlaste väljaõpet ning rakendusühendusi. Toetatakse paljusid uuenduslikke projekte, kuid nende käivitamiseks kulub tavaprojektidest rohkem aega.
- > **Ettevõtlikkust** soodustatakse toetustega nii suurtele kui väikestele alustavatele või uuenduslikele ettevõtetele,

⁽¹⁾ The Mid Term Evaluation in Objective 1 and 2 Regions – Growing Evaluation Capacity, November 2004. Aadressil: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

⁽²⁾ Selle reegli kohaselt tuleb fondide kaasrahastatava programmi aastane toetussumma ära kulutada hiljemalt kahe aasta jooksul pärast eraldise tegemist („n“ tähistab eraldise tegemise aastat), vastasel korral nõutakse kasutamata jäänud summad automaatselt tagasi (välja arvatud erandjuhtudel).

Salzburg (Austria): ühendus *Frau und Arbeit* (Naine ja Töö) toetab naisi, kes soovivad asutada oma ettevõtet

ettevõtluskeskuste arendamisele, konsultatsiooniteenustele ja spetsiaalsete riskikapitalifondide loomisele. Paljud neist tegevustest tulenevad kasvavast nõudlusest ning kui nende rakendamiseks kulub ettenähtust kauem aega, siis on selle põhjuseks programmide esimestel aastatel valitsenud majandusarengu üleüldine aeglustumine.

- > Enamiku eesmärgi 1 ja 2 programmide oluline osa on ka **sotsiaalse hõlvamise** edendamine ning suurem osa hindamisaruannetest näitab, et selles valdkonnas on tulemused rahuldavad ja vahel isegi oodatust paremad. Kõige tõhusamad tunduvad olevat integreeritud projektid, ehkki nende elluviimiseks on vaja rohkem vahendeid.
- > **Keskkond** on struktuurifondide horisontaalne prioriteet ning hindamise põhjal näeb, kuidas seda prioriteeti projektidesse paremini kaasata ja kuidas **jätkusuutliku arengu** mõistet programmide kaudu konkretiseerida. Struktuurifondid toetavad ka otseselt keskkonnaprojekte, sealhulgas tööstusparkide renoveerimist, taastuenergia arendamist ning joogiveega varustamist, heitvete käitlemist ja prügimajandust, samuti aga kaitsealade loomist. Reeglina edeneb klassikaliseimate projektide elluviimine kiiremini ning uuenduslike projektide käivitamiseks kulub rohkem aega.

Hindamisaruannete kasutamine

Kõik hindamistulemused olid kasulikud eelkõige programmide läbivaatamise ja kohandamise seisukohast. Põhiliselt kasutasid neid haldusasutused, järelevalvekomiteed ja rakendusstruktuurid. Mõningates eesmärgi 1 piirkondades, kus struktuurifondide tegevus on hästi nähtav, tekitas hindamine avaliku arutelu, millest võtsid osa rahvaesindajad ja meedia.

Hindamine aitab rakendamisprotseduure muuta oluliselt efektiivsemaks, määratleda põhjalikumalt kasutatavad näitajad, võtta senisest enam arvesse ka horisontaalseid prioriteete ja täiustada projektide valikukriteeriume. Programmidele tehtud eraldiste muutused dikteeris eelkõige toetuste kasutamise võime, kuid samuti võeti arvesse hindamistulemusi.

Vahehindamise kasutamist mõjutasid kaks võtmetegurit:

- > **Hindamise kvaliteet:** kvaliteetsemad hindamisaruandeid, mille puhul kasutati ranget metoodikat, esitati tulemused selgelt ning anti konkreetseid soovitusi, kasutatakse üldiselt rohkem;
- > **Hindamisprotsessi aktiivselt kaasatud partnerlus:** hindamisaruandeid kasutatakse sagedamini, kui haldusasutus ja järelevalvekomitee olid hindamistulemustest ise huvitatud ning osalesid töös, andes vajalikku teavet ja olles hindajatega kontaktis, neid samas mõjutamata.

Hindamisvõime on tõusuteel

Komisjoni arvates näitab vahehindamine, et nii struktuurifondide rakendamise eest vastutavate asutuste kui ka hindajate hindamisvõime on kasvanud. Nüüd tuleb saadud kogemust ära kasutada ja hindamisvõimet kogu Euroopa Liidus parandada. Tulevikus peaks hindamine kesken-duma veelgi enam vajadustele ning haldusasutused ja järelevalvekomiteed peaksid andma suurema panuse selliste valdkondade leidmisse, kus hindamisest oleks kõige enam kasu. Sel viisil saab hindamisest paremini integreeritud töövahend, mis aitab programmide tulemuslikkust tõsta.

Põhjalikum teave aadressil: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

Wales: hindamine tõstab haldustavade taset

Varasemate programmide kogemus on näidanud, et järelevalve- ja hindamissüsteeme tuleb tugevdada. Wales kasutab seda põhimõtet nii rakendamise kui ka saavutatud tulemuste hindamiseks, et maksimeerida struktuurifondide mõju kui ka nende poolt pakutavaid võimalusi.

Rakendamise peamine eesmärk on tagada edu headele projektidele. Wales kasutab iga protsessi algusest peale korralikke hindamis- ja järelevalvesüsteeme.

Vahehindamine kinnitab, et sellisele lähenemisviisile peab lisanduma regulaarne suhtlemine projektihoidjatega ja protseduuride ühtlustamine. Mis puutub kandideerimisse, siis selles vallas püütakse olla „kliendikesksemad“, ning projektihoidjaid abistatakse pidevalt. Hiljuti läbi viidud rahulolu käsitlev küsitlus näitas, et protseduuride lihtsustamine ja „kliendikeskne“ lähenemine on tulemusi andnud.

Horisontaalsete teemade (tööhõive, võrdsed võimalused, keskkond, jne) hindamist on samuti täiustatud, seda nii projektide valiku ja hilisema järelevalve kui ka heade tavade määratlemise valdkonnas. Alates projektidokumentide üleandmisest teevad horisontaalsetele teemadele spetsialiseerunud nõustajad kandidaadiga koostööd, et aidata neid teemasid projekti kaasata.

Projekte, kus horisontaalsed teemad on eriti tähtsal kohal, jälgitakse huviga, soovides sealt üle võtta häid tavasid. Projekt „Genesis“ on hea näide sellise lähenemise kohta: naistele, kes soovivad töötada või osaleda koolituskursustel, antakse toetusi lapsehoiu korraldamiseks, soodustades selle kaudu üheaegselt nii naiste majandustegevust kui ka asjakohase piirkonna elavdamist. Toetusesaajatele pakutakse ka tööalast konsultatsiooni. Kuna projekti peeti edukaks, on seda nüüdseks rakendatud teisteski Walesi piirkondades.

Kontakt: enquiries-wefo@wales.gsi.gov.uk

Tulemuspreemia

„Tulemusreservi“ on 2000.–2006. aasta programmiperioodi uuendus: 4% struktuurifondidest liikmesriikidele eraldatud summadest pannakse programmiperioodi alguses tallele ning eraldatakse hiljem edukamatele programmidele.

See on esimene kord, kui struktuurifondide toetuste eraldamine on seotud programmide tulemuslikkusega. Tulemusreservi, mille suuruseks on 8 miljardit eurot, avas Euroopa Komisjon 23. märtsil 2004.

Milline on „edukas“ programm?

Struktuurifondide määruses¹ nähti ette, et iga liikmesriik hindab tihedas kootöös komisjoniga programmide tulemusi piiratud arvu seirenäitajate alusel, mis kajastavad töhusust, juhtimist ja rahalist rakendamist. Mis puutub töhususse, siis on liikmesriigid määratlenud piiratud arvu realiseerimist ja tulemusi kajastavaid näitajaid ning määranud kindlaks tulemuslikkuse sihid, mis tuleb saavutada rakendamise esimese poole lõpuks. Rahalised ja juhtimisega seotud kriteeriumid olid enamiku liikmesriikide puhul ühesugused; need hõlmasid projektide järelevalve, hindamise, kontrolli ja valikuga ning toetuste vastuvõtmise võimega seotud näitajaid.

2003. aasta lõpus hindasid liikmesriigid niisiis oma programmide tulemuslikkust ja tegid komisjonile ettepanekuid vahendite jagamise kohta. Pisut aega kestnud intensiivsete arutelude tulemusel jõuti eraldatavate summade suhtes kokkuleppele. Komisjoni tingimuseks oli, et eraldiste puhul järgitaks läbipaistvuse ja õigluse põhimõtteid ning et need tehtaks objektiivselt mõõdetud tulemuslikkuse alusel. Enamikul juhtudest oli komisjon liikmesriikide ettepanekutega nõus. Mõnel juhul sooviti täiendavaid selgitusi kasutatud meetoodika kohta ning diskussioonis mõnede liikmesriikidega otsustati summade jagunemist programmide vahel muuta.

Vahendite eraldamine

Tulemusreservi vahenditest sai osa kokku üle 90% eesmärgi 1 ja 2 programmide, mis näitab mitte ainult struktuurifondide edukat rakendamist, vaid ka seda, et võrreldes varasemate programmiperioodidega on programmid tunduvalt tulemuslikumad.

> Eesmärgi 1 programmidest sai reservist osa ligi 80%, mõni algsest eraldisest alla 4%, mõni ka rohkem. Kreeka ettepanekud olid kõige rangemad: välja jäeti 10 programmi, ning ka mõningad Hispaania, Iiri ja Portugali programmid ei saanud midagi. Kreekas oli tulemusreservi eraldiste määr 1,3%–16,9% eraldiste kogusummast. Itaalias oli see 2,3%–7,2%. Iirimaal eraldati kogu toetussumma üheleainsale programmile (Majanduslik ja sotsiaalne infrastruktuur).

> Kõik eesmärgi 2 programmid, välja arvatud mõningad tehnilise abi programmid, said reservist osa. Selles valdkonnas on kõikumised palju väiksemad, mis annab tunnistust sellest, et programmid on olnud oma eesmärkide saavutamisel edukad. Suurimad on vahed Prantsusmaal, kus toetuse määr oli 2%–6,5% eraldiste kogusummast, ja Inglismaal, kus see oli 4,02%–5,96%.

Liège'i (Belgia) uues kiirrongijaamas on EL kaasrahastanud mitmeid majanduse elavdamise meetmeid

Teenitud tasu heade juhtimistavade eest

Vahendite jaotamine on ainult asja üks külg. See, et nii paljud programmid saavad toetusi, näitab, et nad on oma eesmärgid saavutanud, kuid osutab ühtlasi ka sellele, et ELi piirkonnad on struktuurifondide haldamisel üha pädevamad. Rahaeraldiste sidumine hea juhtimise kriteeriumidega avaldas positiivset mõju nii toetuste vastuvõtmise võimele, järelevalvele, hindamisele kui ka finantskontrolli valdkonnale.

Reservi tulemuste esimene kokkuvõte

Komisjon analüüsis tulemusreservi esmakordset rakendamist eesmärgi 1 ja 2 piirkondades.² Kolme tüüpi (töhususe, rahalise rakendamise ja juhtimisega seotud) näitajate seast valmistas enim probleeme töhususega seotud näitajate määratlemine ja eesmärkide sõnastamine, mis takistas kohati programmide tulemuslikkuse hindamist nimetatud kriteeriumide alusel. Rahaline rakendamine on edukam ja kulutused suuremad põhiliselt tänu „n+2“ reeglile. Analüüsi peamine järeldus on see, et kõige tõhusamad olid juhtimiskriteeriumid, mis mõjutasid kõige enam ka programmide tulemuslikkust.

Sotsiaalmajandusliku arengu hindamine

Hiljuti avaldas Euroopa Komisjon Internetis uue ingliskeelse sotsiaalmajandusliku arengu hindamise juhendi. Juhendit võib tasuta lugeda ja kasutada. See põhineb programmi MEANS kogemusel ning keskendub hindamismetoodikale. Juhendi koostajad kavatsesid seda regulaarselt täiendada ning uurivad ka võimalusi muuta osa veebilehest interaktiivseks, et soodustada hindajate ja hindamise tellijate vahelist kogemuste- ja mõttevahetust. <http://www.evaled.info>

⁽¹⁾ Nõukogu 21. juuni 1999. aasta määruse 1260/1999, millega nähakse ette üldsätted struktuurifondide kohta, artikkel 44.

⁽²⁾ Report on the Performance Reserve and Mid Term Evaluation in Objective 1 and 2 Regions, 27. juuli 2004. Aadressil: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/evaluation/tech_en.htm

Östra Mellansverige (Rootsi)

„Jätkusuutlike projektide nimel“

Fredrik Eliasson, Örebro lääni nõukogu, Ida-Rootsi eesmärgi 2 programm

Alates meie eesmärgi 2 programmi käivitumisest viie aasta eest oleme pidanud tegema muudatusi seoses keskkonnaküsimuste, sugudevahelise võrdsuse ja immigrantide sotsiaalse hõlvamisega. Need küsimused on programmi „horisontaalsed“ koostisosad. Teisisõnu, iga rahastatav projekt peab need kaasama oma eesmärkide ja tegevuste hulka.

Programmi vahehindamine aga näitas, et erinevalt majanduskasvuga seotud eesmärkidest, millega oli üsna piisavalt arvestatud, olid horisontaalsed prioriteetid sageli projektidesse ebapiisavalt integreeritud. Üldiselt võib öelda, et kui ainult keskkonna, sugudevahelise võrdsuse või sotsiaalse hõlvamisega seotud projekte on üsna lihtne leida, siis tunduvalt keerulisem on leida häid majandusarenguga seotud projekte, mis muuhulgas neid teemasid sisaldaksid.

Meie arvates on horisontaalsete prioriteetide vähesel esindatusel neli peamist põhjust: nende prioriteetide staatus; nende teemadega seotud teadmised ja informatsioon; nende kaasamine projekti; nende määratlemine. Niisiis keskendusime oma töös just neile elementidele.

> Parandada horisontaalsete prioriteetide staatust

Probleemi esimeseks põhjuseks on tõsiasi, et sageli peetakse horisontaalseid prioriteete vähemoluliseks kui projekti üldeesmärgi, milleks on projekti otsene panus arengusse. Haldusasutusena leiame, et horisontaalseid küsimusi tuleb senisest rohkem eelistada. Kõigepealt aga tuleb see sõnum edasi anda. Oma hindamisprotseduurides pöörame nüüdsest suuremat tähelepanu projektidele, mis võtavad horisontaalseid prioriteete tõeliselt arvesse. Projektid, milles pole ette nähtud aktiivset panust vähemalt ühte neist valdkondadest, edaspidi enam toetusi ei saa.

> Parandada teadmisi ja anda rohkem informatsiooni

Keskonna, sugudevahelise võrdsuse või sotsiaalse hõlvamise vallas on väga raske teha õigeid otsuseid ilma vajalike teadmisteta. Seetõttu on Ida-Rootsi eesmärgi 2 programmi (ja enamiku teiste Rootsi programmide) juhtidele neid valdkondi tutvustatud. Iga juht peab oskama soovitada projektiheidjatele konkreetseid lahendusi. Lisaks oleme koostanud juhendi, milles selgitatakse projektiheidjatele lihtsas keeles, kuidas horisontaalseid prioriteete oma igapäevatoösse kaasata.

> Horisontaalsed prioriteetid tuleb kaasata algusest peale

Paljud projektid tegelevad horisontaalsete prioriteetidega alles tegevuse viimastes etappides, mis toob väga sageli kaasa kunstlikke või sobimatuid meetmeid. Programmeerimise nii hilises faasis ei ole tõepoolest nende prioriteetide loomulikuks kaasamiseks enam kohta. Et selliseid olukordi vältida, räägime sellest toetusesaajaga kohe algusest peale.

> Prioriteetid tuleb määratleda selgelt ja täpselt

Tuleb saavutada see, et võrdselt pööratakse tähelepanu nii horisontaalsetele kui ka programmi teistele prioriteetidele. Kogemus on näidanud, kui tähtis on kirjutada horisontaalsed prioriteetid projekti-kavandisse sõnaselgelt sisse. Prioriteetide täpne sõnastamine hõlbustab eesmärkide saavutamise järelvalvet ja võimaldab meil olla nõudlikum. Muidugi tuleks hoiduda sellest, et meie nõudmistesse suhtutakse kui takistustesse projekti läbiviimisel, pigem tuleks toetusesaajale näidata, mil määral horisontaalsete prioriteetide kaasamine tema projekti panustab tema piirkonna majanduskasvule ja üldisele arengule.

> Jätkusuutlik areng

Võime täheldada, et majanduskasvu eesmärk läheneb üha enam keskkonnakaitse eesmärgile. Kui üldiselt ollakse nõus, et majanduskasv peaks keskkonda kahjustama nii vähe kui võimalik, siis meie tahame minna kaugemale ja soovime, et toetusesaajad näeksid keskkonnanõudlikkuses midagi sellist, mis nende enda tegevust soodustab. Mis aga puutub keskkonda tõsiselt kahjustavatesse projektidesse, siis neile ei tohiks toetusi anda, kuna need kahjustavad pikas perspektiivis arengut.

Kas meie horisontaalsetele prioriteetidele keskendunud lähenemine kannab ka vilja? Me loodame, et järgmised hindamised näitavad näiteks seda, et immigrante on programmi kaasatud senisest enam, et toetusesaajad võtavad keskkonnanõudmisi kui majandusarengu osa, või ka seda, et naised osalevad projektides meestega võrdselt. Juba praegu on selge, et juhtivatel töökohtadel on naiste osakaal struktuurifondide abiga loodud ettevõtetes tunduvalt suurem kui teistes samas sektoris tegutsevates ettevõtetes. Kuid esialgu ei söanda ma siiski väita, et see tuleneb meie horisontaalsete prioriteetidega seotud lähenemisest.

Kontakt: Fredrik.Eliasson@t.lst.se

„Vormimaja“ ehitamisel on kasutatud ainult ökoloogilisi materjale

SAKSAMAA

Struktuurifondide „elektrooniline majordoomus“ Saksi-Anhaltis

Kogumaksumus: 300 000 EUR
ELi osalus: 300 000 EUR

„Saksi-Anhalti liidumaal loodud haldussüsteem „efRE-porter“ võimaldab infot elektrooniliselt edastada ning juhtida finantsinstrumente ja jälgida projektide käiku kogu programmijuhtimise ajal. Süsteem võimaldab infovahetust ning sisaldab mitmeid mooduleid, mis vastavad projekti arenguetappidele: taotluse läbivaatamine, finantsplaan, hindamiseks vajalike andmete sisestamine. efRE-porterit, mille testimine on nüüdseks lõppenud, kasutatakse Saksi-Anhalti liidumaal väga aktiivselt. Juba praegu on süsteemi kasutusele võtnud ja oma vajadustele kohandanud mitu Saksa eesmärgi 1 liidumaad ning seda on võimalik üle võtta ka teistel Euroopa regioonidel.“

Jürgen Biernath, Saksi-Anhalti rahandusminister
biernath@mw.lsa-net.de

PRANTSUSMAA

Nicéphore Cité, pildi- ja heliressursside säilitamise ja vahetamise platvorm

Kogumaksumus: 7 000 000 EUR
ELi osalus: 3 500 000 EUR

„Soodustamaks Lõuna-Burgundia arengut, otsustas Chalon-sur-Saône'i omavalitsus luua fotograafia hällina tuntud linna kultuuri ja oskusteabe baasil rahvusvahelise pildi- ja helitehnoloogiaga ning virtuaalse reaalsusega seotud tehnoloogiakeskuse. „Nicéphore Cité“ nimelise keskuse eesmärgiks on edendada digitaal tehnoloogia kasutamist väga erinevates sektorites, nagu tehnika (autotööstus, lennukitööstus, tuumaenergeetika, jne), kultuuripärand, arhitektuur, meditsiin, audiovisuaalsektor ja videomängud. Keskuses tegeletakse paljude erinevate aladega: kolmedimensiooniline pilt, peeneralduksliku kvaliteediga filmimaterjali järeletootmine, videotrikid, reljееffilm, salvestus, heliloomed, pildipankade säilitamine ja haldamine, jne. Nicéphore Citél on lai partnerite võrgustik ning koostöös juhitakse tervet tsükli alates innovaatikast ja tootearendusest kuni tehnoloogiatöö erinevate etappide ja ettevõtete asutamiseni. Erilist tähelepanu pööratakse projektihoidjate nõustamisele.“

Michel Drouet, direktor
contact@nicephorecite.com (www.nicephorecite.com)

ÜHENDKUNINGRIIK

Creggan Enterprises Ltd

Kogumaksumus: 627 000 EUR
ELi osalus: 314 000 EUR

„Creggan Enterprises Ltd (CEL) on 1994. aastal kohaliku arengu toetamiseks loodud agentuur, mille ülesandeks on aidata kaasa Creggani sotsiaalmajanduslikule elavdamisele. Creggan on Iirimaa üks vanemaid suurelamurajoone ning seda peetakse oma piirkonnas üheks kõige vaesemaks, kuna see on saanud 30 aastat kestnud Põhja-Iiri konfliktis tõsiselt kannatada. CEL ostis ära ühe 1997. aastal suletud vabriku hooned (sulgemise tõttu kaotas töö ligi 600 inimest), mis olid üleni kaetud grafitiga. CEL remontis hooned ning ehitas välja uutele või laienevatele ettevõtetele mõeldud ruumid, mis aitab luua uusi töökohi ja aidata kaasa piirkonna elavdamisele.“

Maeve Hamilton, asedirektor
maeve.hamilton@detini.gov.uk

KREEKA

URBANI tutvustamine veearvete kaudu

Kogumaksumus: 393 653 EUR
ELi osalus: 294 240 EUR

„URBANI haldusasutus tahtis avalikkust teavitada mitmesugustest linnakeskkonna arendamise projektidest, mis käivitati Türgi ja Bulgaariaga piirnevas Komotini linnas. Linnavõimudel tuli seoses sellega originaalne idee: levitada URBANI bukletti koos veearvete, mis on tõhus ja säästlik viis jõuda kõigi linnaelanikeni. Niisiis anti linna osalusega vee-ettevõttele 20 000 bukletti, et need lisataks 2003. aasta novembri veearvete ümbrikusse. Et võtta arvesse Komotini elavate erinevate kogukondade vajadusi, tehti bukletist kaks versiooni: üks ainult kreeka keelde, teine aga kreeka-, türgi- ja venekeelde.“

Kiki Manola, Kreeka URBANI haldusasutuse direktor
urbansite@mou.gr

Tšehhi Vabariik, Ungari, Poola, Slovakkia

„Visegradi rühma riigid teevad koostööd hindamise alal“

Eva Pišová, Tšehhi struktuurifondide hindamise üksuse juhataja, **David Grolig** ja **Michal Kokeš**, projektijuhid

Tšehhi Vabariigi ühinemine Euroopa Liiduga ei olnud ajalooline sündmus mitte ainult kodanikele, vaid ka riigiasutustele, kes pidid omaks võtma uue halduskultuuri. Sellises kontekstis asutati 1. detsembril 2003 Tšehhi struktuurifondide hindamise üksus.

Üksus pidi väga kiiresti koostama hindamisplaan, mis oli seda raskem, et tegemist oli asjaga seotud inimestele täiesti uue valkonnaga. Loota ei saanud ka mõne teise, sama suure ja samasuguste sotsiaalmajanduslike vajadustega riigi poolt välja töötatud mudelile. Seega omandasime hindamisalaseid teadmisi ja oskusi tihedas koostöös vanadest liikmesriikidest pärit spetsialistidega, regionaalpoliitika peadirektoraadi esindajatega ja teiste partneritega.

Teised „Visegradi rühma“ riigid (Ungari, Poola ja Slovakkia) olid umbes samas olukorras. Need riigid kuuluvad ajalooliselt samasse kultuuriruumi, kuna neil on ühised juured ja võrreldav majandusareng. Erinevalt teistest uutest liikmesriikidest, kes eelistasid kasutada ühtset programmdokumenti, kõik Visegradi riigid otsustasid struktuurifonde ühenduse abi raamprogrammi kasuks, mis hõlmas mitmeid rakenduskavasid.

Alates 2004. aasta septembrist alustas Tšehhi hindamisüksus koostööd teiste Visegradi riikide samalaadsete organitega. Esimene töökoosolek toimus Valtices, Lõuna-Moraavias (Tšehhi Vabariigis) 2. ja 3. detsembril 2004. See oli ühtlasi

meie hindamisüksuse esimene sünnipäev. Osalesid ka Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika ja tööhõive peadirektoraatide esindajad. Lisaks komisjoni ettepanekutele aastateks 2007-2013 arutati veel hindamise korraldamist, hindamisplaanide koostamist, võimalikke ohtusid ja tekkinud

probleeme ning hindamisalase koostöö võimalusi Visegradi riikide vahel.

See koosolek näitas, et Visegradi riigid on hindamise tähtsusest täiesti teadlikud. Hetkel on meie põhitugevuseks pädevuse kasvatamine. Esimesed hindamisprojektid ja hindamisvõime suurendamisega seotud projektid on kõigis neljas riigis juba käivitatud. Seoses sellega mainiti koosolekul ka võimalust rahastada mõningaid hindamistegevusi koos, programmides ette nähtud tehnilise abi meetme kaudu.

Laias laastus võib eristada kolme tüüpi projekte: praeguse programmiperioodi projektid, programmiperioodi 2007-2013 ettevalmistavad projektid ning projektid, mille eesmärgiks on suurendada hindamisvõimet. Viimased on kõige rohkem edenenud.

Kõik hindamisüksused mõõnavad, et võimetus leida pädevaid töötajaid (nii organisatsioonisiselt kui ka väljastpoolt) võib hindamisele kahjuks tulla. Teine suurem oht on hindamise hilinemine ebapiisavate järelevalveandmete või teenuseosutajate madalakvaliteediliste teenuste tõttu.

Niisiis otsustasime teha koostööd, et arendada hindamisvõimet, tagada hindamise korrektne planeerimine ja järelevalvesüsteemid omavaheline ühendamine. Koostöö puudutab ka teabe- ja kogemustevahetust projektide rakendamise vallas, meetodikat ja hindamiskriteeriumide määratlemist. Samuti leppisid hindamisüksused kokku, et vahetatakse hindamisprojektide häid ja halbu näiteid lootuses selle abil hindamistavasid parandada.

Järgmise koosoleku korraldab Poola hindamisüksus.

Kontakt: Eva.Pisova@mmr.cz;
David.Grolig@mmr.cz

Valtice koosolekul osalejad

Euroopa toetuste mõju optimeerimine

Iiri retseptid

Iirimaa oli 1973. aastal Euroopa Ühendusega liitudes ühenduse kõige vaesem riik, kuid nüüd on see maa osanud ära kasutada kõiki võimalusi, mis on avanenud tänu Euroopa toetustele ning saanud üheks liidu jõukaimaks riigiks. Mis siis iirlasi tagant tõukas? Milliseid nõuandeid võivad nad uutele liikmesriikidele jagada? Ülevaade headest tavadest.

Kiirtee M1 ulatub üle Broadmeadows jõesuudme

Dublinis peatuv rändaja võib arvata, et kuldsed kuuekümnendad on jälle tagasi. Eriti torkavad silma kaks asja: tänavatel tunglevate sadade jalakäijate nooruslikkus ja Iirimaa pealinna kohal turritavad rohkearvulised kraanad. Kui meie reisija sõidab autoga, paneb ta tähele veel kolmandatki asja: liiklus on siin aeglane, kuid seda krooniliste ummikute, mitte autojuhtide rahuliku iseloomu pärast.

Iirimaa ei ole enam ammu too rahulik Euroopa piiri peal asetsev aiake, kus käidi energiat ammutamas. Postkaart, millel lõbus ja hämmastunud turist vaatab tee ummistanud lambakarja, ei kajasta enam tegelikku elu, või kui, siis veel mõnes üksikus maanurgas. Kõikjal, isegi läänepoolsemates osades, mis pole kaugeltki nii jõudsalt arenenud kui Dublin, tundub Iirimaa olevat nagu suur ehitusplats. See on tegus maa, kus parandatakse lakkamatult teid, elamu- teenuste kvaliteeti... Euroopa fondide abiga.

Tõhusus ja efektiivsus

„Aastatel 2000–2006 viiakse riigis ellu 75 FEDERi projekti, 4 Ühtekuuluvusfondi projekti, 7 üle-euroopalise transpordivõrgu projekti (TEN-T) ja 3 INTERREG IIIA projekti,“ loetleb riikliku maanteeamet National Roads Authority Euroopa fondide haldur Lillian Butler. *„Suure muutuse tõi kaasa ühtne Euroopa akt,“* ütleb struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi iiri koordinaator Jim Higgins. *„Ehkki regionaalabi ei ole meie edu ainus põhjus, kaugel sellest, aitasid just need meil siiski saada hea stardipositsiooni.“*

Kui Iirimaa on statistika kohaselt tõepoolest saanud üks Euroopa Liidu jõukamaid riike, siis on siin oma osa sellelgi, et iirlased on osanud oskuslikult kasutada neile eraldatud Euroopa toetusi: aastatel 1994–1999 saadi 5,58 miljardit eurot ning aastatel 2000–2006 veel 4,31 miljardit eurot toetusi.

Ringsendi veepuhastusjaamas

„Asi ei piirdu ainult arvudega, me oleme tänu struktuuri-fondidele ka palju õppinud,“ jätkab Jim Higgins. „Nende haldamine on aidanud edendada häid tavasid ning, mis väga oluline, pikas perspektiivis planeerimist ja ka hindamist. Küllap oleksime selleni ka omal käel jõudnud, kuid see oleks võtnud palju rohkem aega. Samuti on meie eeliseks see, et meie riik on väike, riigiasutused on inimlikes mõõtmetes ning siin saab loota hästi sissetöötatud struktuuridele ja mitteformaalsetele võrgustikele. Võib öelda, et kõik tunnevad kõiki, mis teeb paljud asjad lihtsamaks... Efektiivsus, tasuvus ja suutlikkus viia kiiresti ellu hästi toimivaid projekte on alati olnud oluline ja seni ka vilju kandnud. Nüüd mõtleme rohkem tõhususe peale: mis on projekti tõeline lisaväärtus kodanikule või kasutajale?“

Tõhusus on aidanud valmis ehitada „Luase“ (nimi tähendab gaeli keeles „kiirust“) – see on Dublini ultramoodne trammisüsteem, mis koosneb kahest liinist (üks neist on 9 km ja teine 15 km pikk ning avati need 2004. aasta juunis ja septembris. „Luas on vägagi struktureeriv projekt,“ rõhutab Tom Manning, tööde tellija Railway Procurement Agency avalike suhete juht. „50 000 inimest päevas teenindavad liinid aitavad vähendada ummikuid, ühendades omavahel linna suuremaid ühistranspordisõlmi: Põhja ja Lõuna jaam, DARTi linnalähirongid, suuremad bussiliinid. Samuti elavdab see linnakeskkonda: alates liinide avamisest

on selle äärde jäävate kaupluste klientuur kasvanud 75% ning kinnisvara väärtus on kolme kuuga tõusnud 15%. Kuid ka vasem elanikkonnakiht saab asjast kasu: sotsiaalmajade rajoonidel, kus oli varem ühistranspordiga probleeme, on nüüd otseühendus kesklinnaga.“ Investeeringute kogumaksumus oli 775 miljonit eurot, millest 80 miljonit rahastab FEDER. „Pisut üle 10% võib tunduda tagasihoidlik,“ ütleb Tom, „kuid Euroopa osalus mõjus sümbolina, mis tekitab usaldust ja usku projekti tasuvusse.“

Tänu tõhusale tööle viidi 2003. aastal lõpule ka Euroopa ühe suurima heitveepuhastusjaama Ringsend Wastewater Treatment Works ehitus ning lõpetati „Dublin Bay Project“ - 1994. aastal algatatud laiaulatuslik Dublini lahe vee puhastamise projekt. Tegemist on 300 miljoni euro suuruse investeeringuga, millest 80% rahastab Ühtekuuluvusfond. Üks tõsisemaid töid oli 10,5 km pikkuse veealuse torujuhtme paigaldamine puhastusjaama ning teiselpool lahte, Suttonis asuva pumpla vahele. Kompleks puhastab 1,7 miljoni elaniku toodetavad heitveed.

Isegi kui puhastusjaama suurus ja modernsus kõrvale jätta, on sellel olemas kõik „hea“ projekti omadused: see on tehnoloogiliselt uuenduslik (see on ainus omaloomne puhastusjaam, mis ühendab süsinikhüdrolüüsi, muda töötlemise ja soojuskuivatid), eriti tasuv (10 senti m³ kohta; 8 eurot inimese kohta aastas), ning katab ise 60% oma energiavajadusest. Lisaks sisaldab projekt tugevalt ka „horisontaalset“ keskkonnadimensiooni: Ringsendis peatuvatele metshanedele loodi 2 hektari suurune muruplats. Hinnanguliselt on puhastusjaam aidanud puhastada 75% lahe reostusallikatest ning ühena vähestest pealinnadest, kus on rand, loodab Dublin 2005. aasta suveks saada Euroopa supelranna tähise.

Elanike kaasamine projektidesse

„Puhastusjaama tegevuse iseloom ja selle elurajoonide lähedane asukoht on sellised, et projekti pole kerge juhtida,“ ütleb Dublini linnavalitsuses töötav insener Battie White, kes teostas Dublin Bay Projecti järelevalvet. „Sellepärast nimetaksin kaht tähtsat põhimõtet, millest me oma töös lähtume: me tegeleme pidevalt „võrdlusuuringutega“, võrdleme ennast välismaal, Inglismaal ja USA-s toimuvaga. Ja mis veelgi olulisem, me kaasasime kohalikud elanikud projekti selle algusest peale.“ Ning Battie selgitab veelgi: „2000. aastal asutasime kohalikest elanikest koosnevad „kohalikud kontaktrühmad“, kes kogunevad kord kuus, et saada teavet ja avaldada arvamust tööde käigu kohta ja nüüd siis juba toimiva puhastusjaama kohta. See oli riskantne, aga läks hästi korda: kompleksi ehitamise vastu ei olnud lõpuks ei kohalikud elanikud ega ka meedia.“

Kohaliku elanikkonna informeerimine on tähtis põhimõte ka Kirde-Iirimaa West Regional Authority direktori Jim McGoverni arvates. Jim juhtis 70 000 elanikuga Galways uue lairibavõrgu paigaldamist (viimasel ajal on selliseid võrke Iirimaa loodud kokku 19). „Tähtis on pakkuda ettevõtetele tiptasemel infrastruktuure sama konkurentsivõi-

melise hinnaga nagu Ida-Iirimaal või Suurbritannias“. Galways pandi FEDERi poolt antud 9,9 miljoni euro eest üles 57 kilomeetrit kiire interneti võrku. Tööd kestsid 2003. aasta veebruarist 2004. aasta märtsini ning kogu selle aja jooksul informeeris kohalik raadio oma kuulajaid iga päev projekti käigust. „Igal esmaspäeval andsime neile nädala tööplaani. Samuti avaldasime ajalehtedes võrgu kaardi. Kui inimesed teavad täpselt, mida me plaanime, näiteks millal nende tänav suletakse ja kui kauaks, siis oleme sellega võitnud juba suure osa nende poolehoiust.“

Seda enam, et lairibavõrgu ehitamine kiirendas Galways ka teiste infrastruktuuride arengut: „et tänavakatet mitte mitu korda üles kiskuda, paigaldati samadesse kraavidesse samaaegselt ka 23 km gaasitorustikku ja 10 km elektrikaablit.“ Siit tulenes mastaabisääst, mis andis kohe tunda ka kulude vähenemises. „Lisaks,“ ütleb Jim, „ostis Iiri valitsus fiberoptilise kaabli korruga kõigi 19 võrgu tarvis, tänu millele saadi kaablit parema hinnaga ning ka lõpptööde oli kõikjal üle riigi ühesugune. Head partnerlussuhted on kõigil tasanditel väga olulised.“

Partnerlus

Nõnda arvab ka Finbarr Breslin: „Peab olema kindel ettekujutus, tuleb mõelda pika aja peale ette ja leida motiveeritud partnerid“. 80ndatel aastatel asutas see nunn koos mõnede pereemadega Kesk-Iirimaal Westmeathi krahvkonnas asuvas väikeses Mullingari linnas naisteühingu, mis soovis naiste vajaduste rahuldamiseks ellu viia mõned projektid. Näiteks seoses lastehoiuga, mis on Iirimaal suureks probleemiks, ehkki töötavaid naisi ja üksikvanemape-resid on üha rohkem. Sestsaadik on *Women's Community Projects (Mullingar) Association* pidevalt peegeldanud iiri naiste olukorda viimase 25 aasta jooksul: ühing korraldab koolitusi ning aja jooksul on tegeldud kodumajanduse (1985), käsitöö ja kirjaoskuse levitamise (2004), univormi-

Tim Guilbraide *Leitrim Design House*'i poes

Mullingari lastesõime lapsed

de valmistamise (1985-87), sekretäri-, raamatupidamis- ja arvutikursuste (alates 1997) ning naisimmigrantidele mõeldud inglise keele kursustega (alates 2002).

Lisaks mitmetele kutsealase hõlvamise projektidele (mida kaasrahastab näiteks ühenduse initsiatiiv EQUAL) ja sotsiaalteenustele (abivajajate kodus toitlustamine, finantsnõustamine, jne), haldab ühing praegu suurepärasest asutusest, mille raames tegutsevad lastesõim, lasteaed ja algkooli pikapäevarühm. 1997. aastal algatatud projekti kaasrahastasisid FEDER ja ESF ühes ligi viieteistkümne avaliku ja erasektori partneriga, mis annab ühingu töötajale Marcella O'Reillyle alust öelda: „Me peame toime tulema keeruliste juhtimisülesannetega, sealhulgas finantsküsimumustega: sotsiaalprojektides on tavaliselt palju osalisi ja palju rahastamisallikaid.“

Clustering

Keerulistest olukordadest ülesaamine ja eraldatusest väljatulek on kaks peamist põhjust, miks loodi *Leitrim Design House*, võrgustik, kuhu kuulub umbes kuuskümmend kunstnikku ja kunstikäsitöölisi. Sellel *cluster*'il on väikese turismilinna Carrick-on-Shannoni keskuses oma pood. Tänu mitmetele Euroopa fondidele ja programmidele (EQUAL, PEACE, INTERREG, jne) ning riiklikule koolitussutusele FASile saavad need käsitöölised kasutada tervet rida teenuseid (koolitus, reklaam, turustamine, vahetus- ja partnerlusprogrammid, jne) ning konsultatsioone. „See on umbes nagu liikuv kõnnitee,“ selgitab projektijuht Tim Guilbraide: „Tootja tuleb turule enam-vähem puhta lehe-na, siis aga tema projekt vähehaaval kasvab, kuni ühel

päeval ta enam meie abi ei vaja ning võib hoopis teistele cluster' i liikmetele kogemusi jagada.“

„Ühes sektoris tegutsevaid inimesi on eriti tähtis kokku viia just maapiirkondades, kus tootjad on sageli teistest eraldatud,“ sõnab krahvkonna ettevõtjate nõukogu Leitrim County Enterprise Boardi juhataja Joe Lowe, kelle abil toetatakse igal aastal 30–35 majandusprojekti. „Clustering soodustab kogemustevahetust, info levikut, tervet konkurentsi... Kõik need elemendid on äriedu saavutamisel olulised. Meie hinnangul on käsitöölise võrgu loomine aidanud luua sadakond töökohta.“

Cluster on Iirimaa enam kui lihtsalt moesõna, see on mõiste, mis on levinud ka ettevõtlusest väljapoole, tulnud laialdaselt kasutusele ning puudutab nüüd ühe territooriumi kogu elanikkonda. Carrick-on-Shannoni ja Boyle'i vahel, Lough Key ääres laiub imepärane aristokraatlik maavaldus, mille Iiri riik ostis 1957. aastal kavatsusega teha sellest pereturismi meelispaik. Kuid investeeringute puudusel jäi paik unarusse ja jäeti täielikult maha. „Me küsitlesime elanikke, kodanikeühendusi ja turismiettevõtjaid ning moodustasime arutelurühmad, et selgitada välja kohalike vajadused ning saada võimalikult palju ideid selle erakordse paiga väärtustamiseks,“ räägib Roscommoni krahvkonna omavalitsuse turismijuht Neil Armstrong.

Kollektiivse konsulteerimise tulemused on järgmised: aastaks 2007 saab Lough Key Forest Parkist moodne puhkepaik, mille keskmes on selliste seiklussaadete nagu *The Crystal Maze* või *Fort Boyard* eeskujul loodav „tegevuscluster“ (sic!). Maksumus: 8 miljonit eurot, millest osa rahastab FEDER. Oodatav mõju tööhõivele: kümnekond täisajaga ja paarkümmend osaajaga töökohta. „Kuid ettevaatust,“ hoiat

tab Neil, „tähtis on püsima jääda: turismis, nagu ka teistel elualadel, on lihtne midagi atraktiivset luua, kuid raske seda elus hoida. Eriti sellepärast, et tuleb pidevalt uuendusi otsida, kuid samas vältida mõtlematut moderniseerimist, kuna tehnoloogia vananeb väga kiiresti.“

Teadus ja innovaatika

Ka tootmiskeskused vananevad. Ehkki „keldi tiiger“ hüppab esialgu veel võimsalt (2004. aastal SKT üle 6%), hakkab ka Iirimaa tekkima olukord, kus mõningatel tegevusaladel, millel riigi edu algselt põhines, otsustavad ettevõtted viia oma tegevuse mujale, seda enam, et Iiri majandus on suuresti sõltuv rahvusvahelistest kontsernidest. Iiri tootmis-sektor peab seega taset tõstma ja keskenduma väga kõrge lisaväärtusega sektoritele. Nagu mujal Euroopas, on ka siin Lissaboni strateegia väga olulisel kohal. „Ja meie keskusest kaugel asuvas piirkonnas, kus pole olnud sellist buumi nagu Dublinis, käib see ennekõike hariduse kaudu,“ ütleb Constance Hanniffy, Borderi, Midlandi ja Westerni (BMW), Iirimaa eesmärgi 1 alla kuuluva maakonna volikogu esimees. „Iirimaa tegutseb täiesti Lissaboni vaimus,“ kinnitavad Gerry Finn ja Kieran Moylan, BMW piirkonna juhataja ja tema asetäitja. „Praegu läheme ettevõtete otseselt toetamiselt üle kaugemale toetamisele, milles keskendume teadusele ja innovaatikale.“

Viie aasta jooksul on „Euroopa priimus“ teadusele eraldatava rahasumma kümnekordistanud: kui enne aastat 2000 oli see 20 miljonit eurot, siis praegu on riiklik teadusraha jõudnud 200 miljoni piirimaile. „Kuid 2003. aastal oli see ikka veel ainult 1,12% SKTst ning ilma selliste suurte instrumentide nagu PRTL¹ või FEDER toetusteta oleks meie sugustel keskmise suurusega institutsioonidel väga raske teadusuuringuid arendada,“ lisab Maynoothi riikliku ülikooli dekaan Jason Twamley. Tema ülikool sai 2003. aastal uue bioteaduste ja elektroonika hoone. Ligi kolmandiku ehitusele kulunud 16,1 miljonit eurost pani välja FEDER.

Millist nõu annaks struktuurifondide Iiri koordinaator oma uutes liikmesriikides tegutsevatele kolleegidele praegusel ebakindlal ajal, kui Euroopa ühtekuuluvuse ja pikaajalise konkurentsivõime olukord pole kiita? Jim Higgins vastab: „Eelistada avalikku sektorit, keskendada investeeringuid koolitusele, haridusele, teadusele, infrastruktuuridele ja teenustele, millest on kasu kogu ühiskonnal ja mis on avalikkuse huvides. Ainult erasektorile suunatud toetused ei vii kuigi kaugemale.“

Iiri haldusasutused avaldasid 2004. aasta märtsis suurepärase „**ELi struktuurifondide Iirimaa rakendamise ja haldamise juhendi**“ (*Guide to the Implementation and Administration of EU Structural and Cohesion Funds in Ireland*), mis on tänu oma selgele ja täielikule esitusele abiks ühenduse fondide poolt rahastatavate projektide elluviimisel. csfinfo@csfunits.irlgov.ie

Tomás Ward ja Charles Markham oma Maynoothi ülikoolikeskuse laboratooriumis, mis on saanud FEDERilt toetust. Teadlased on välja töötanud seadme, mille abil saab aju neuroloogilised vood teisendada märkideks.

(¹) Programme for Research in Third Level Institutions (Kolmanda taseme institutsioonide teadusprogramm).

Valloonia (Belgia)

„Heade tavade alane kogemuste vahetus piirkondade vahel“

Luc Hougardy, Valloonia piirkonna ministeerium, Euroopa programmide osakond

Tuleb tunnistada, et regioonid eelistavad rääkida ellu viidud projektidest, mitte aga programmidokumentide haldamisest.

Ja ometi mõjutab see suuresti küsimuses, kuidas täidetakse Euroopa õigusaktidest tulenevaid nõudmisi, programmide rakendamist nii tõhususe kui ka efektiivsuse koha pealt. Seetõttu oli eriti huvitav korraldada eksperimenti, mille eesmärgiks oli mõista teistes Euroopa piirkondades kasutusele võetud haldamis-, järelevalve- ja kontrollisüsteeme ning algatada sellega heade tavade alane kogemuste vahetus ja tulemuslikkuse võrdlemine (*benchmarking*), mis võimaldaks hinnata, kuivõrd neid tavasid saaks Vallooonias üle võtta.

Valloonia piirkonna algatusel korraldaski Euroopa programmide talitus sellesisulise projekti, vastutades Valloonia piirkonna ministeeriumis peamiselt FEDERi rahastatavate programmide haldamise, järelevalve ja kontrolli eest.

Projektist võttis peale Valloonia osa veel viis piirkonda - Rhône-Alpes (Prantsusmaa), Piemonte ja Liguuria (Itaalia), Ida-Inglismaa (Ühendkuningriik) ja Maastricht (Madalmaad). Korraldamine usaldati väliskonsultandi hooleks ning kaasrahastamine toimus FEDERi eesmärgi 2 tehnilise abi raames.

Peale selle, et süsteemide võrdlemisest oli palju õpida, tuleb märkida ka kohtumisi teiste piirkondadega, mis võimaldasid vahetut kontakti partneritega. Nii saime külas käia prantsuse (Rhône-Alpes'i piirkonna volikogu ja prefektuur) ja itaalia kolleegidel (Piemonte tööstusamet ja Liguuria Euroopa küsimustega tegelev ametkond). Lisaks on eriti huvitav tõdeda, et teised piirkonnad puutuvad sageli kokku samade probleemidega.

Vahetusprogrammi tulemusel tuli selgelt välja, et meie Euroopa kolleegid hindasid Vallooonias kasutatavaid süsteeme kõrgelt. Eriti tõsteti esile kaht Valloonia süsteemi head tava:

> *Valikuprotseduur*: Valloonia moodustas sõltumatu *Task Force*'i, mis koosneb eesmärgi 2 piirkondades tegutsevatest teaduritest ja töösturitest ning mille ülesandeks on anda Valloonia valitsusele soovitusi projektide valimiseks, kontrollides, kas need sobivad kokku ühtses programmdokumentis määratletud strateegiatega;

> *Arvutisüsteem* programmide suhtes järelevalve teostamiseks, mis võimaldab kaasrahastatavaid programme jälgida *on-line*.

Lisaks selgus, et teatavates valdkondades (makseasutus, reklaamimeetmete aastaaruanded, eri taseme kontrollide kattumine, jne) on Vallooonias kasutusele võetud süsteemid jõudnud mujal kasutatavatest kaugemale.

Partnerite peamised head tavad, mis õnnestus leida ja mida võiks osaliselt või täielikult Valloonia süsteemi üle võtta, on järgmised:

> Piemonte „*overbooking*“ u süsteem, milles kasutatakse käimasolevatele programmidele eraldatavaid siseriiklikke toetusi, võimaldab FEDERi eelarvet ületada ning moodustab seetõttu reservi, mille abil saab vältida teiste projektide poolelijäämist. Tänu sellele oli programmiperioodil 1994-1999 toetuste lõplik kasutusmäär 99%. Veel üks huvitav tava nimega „*Chronoprogramme*“ on kasutusele võetud selleks, et vältida N+2 reegli alusel toetussummade tagasinõudmist kaks aastat pärast eraldiste tegemist. Selle kohaselt antakse projektidele, mille puhul on tähtaegadest kinni peetud, plusspunkte (*boni*), ning vastupidisel juhul miinuspunkte (*mali*);

> Ida-Inglismaal kasutatakse *kohalikke rühmi* (Local Area Groups) ja *abistajaid* (facilitators), et huvilisi projektide koostamise ja järelevalve juures abistada. Kord kvartalis käiakse koha peal, et aidata projektihoijatel projekte rakendada ning tagada edukas järelevalve.

Kokkuvõttes võib öelda, et eksperiment oli äärmiselt kasulik ning me loodame väga, et loodud sidemed aitavad meil kohaneda aastateks 2007-2013 juhtimise ja kontrolli vallas ettenähtud uute eeskirjade rakendamisega ning me kutsume kõiki asjast huvitatud piirkondi selles „kogemustebörsis“ osalema, et programmide rakendamist administratiivsete protseduuride lihtsustamise kaudu veelgi täiustada.

Kontakt: l.hougardy@mrw.wallonie.be

Tel. (32)81 33 39 27;

faks (32) 81 33 37 44

<http://economie.wallonie.be>

(<http://europe.wallonie.be>)

Andaluusia (Hispaania)

„Tihe koostöö ja tõsine koordineerimine kõigi asjaosaliste vahel“

Hispaania Majandus- ja Rahandusministeeriumi ühenduse fondide talitus

Andaluusia, mis on Euroopa üks suuremaid ja rahvaraehkemaid piirkondi, saab toetust struktuurifondide käesoleva programmiperioodi rahaliselt kõige mahukama programmi kaudu. Andaluusia integreeritud tegevusprogrammile (POIA – eesmärk 1) eraldati aastateks 2000-2006 struktuurifondide abi 7 840,414 miljonit eurot (kogusumma 11 288 miljonit). Pärast kõige edukamatele meetmetele eraldatud tulemusreservi vahendite saamist on toetussumma 8 186 miljonit eurot (kogusumma 12 026 miljonit). POIAt rakendatakse mitme riigi keskvalitsusasutuse ning Andaluusia omavalitsuse (*Junta*) juhtimisel.

Lühidalt öeldes seisneb strateegia selles, et püütakse tasa teha piirkonna mahajäämust arenguks vajalike infrastruktuuride osas, investeerides samas ka tootmisüksuste konkurentsivõimesse, inimressurssidesse ja tööhõive edendamisse ning pöörates üha enam tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogia arengule ja infoühiskonnale.

Vahehindamine kinnitas, et strateegia on osutunud õigeks, kuna piirkonnas pole toimunud suuri muutusi, mis sunniks strateegiat läbi vaatama. Suur töö tehti ära kõigi asjaosaliste, programmide eest vastutavate asutuste, kohalike omavalitsuste ning majanduse ja sotsiaalvaldkonna esindajate vahelise koostöö ja koordineerimise vallas. Tänu partnerlusele loodi edukas programm, mis on kooskõlas ka teiste piirkondliku ja kohaliku tasandi programmidokumentide, ELi prioriteetide, piirkonnaüleste programmide, ühenduse algatuste ja uuenduslike meetmetega. Lisaks näitab hindamine, et POIA on selgelt kaasa aidanud Andaluusia tõelise majandusliku lähenemise protsessile.

Eesmärkide saavutamisele on kaasa aidanud kaks struktuurifondide eeskirjadesse aastateks 2000-2006 sisse viidud elementi: eespool nimetatud tulemusreserv ja „n+2“ reegel, mille kohaselt kahe aasta jooksul kasutamata jäänud toetussummad nõutakse automaatselt tagasi.

Peale selle on integreeritud programmide väljatöötamine võimaldanud tõhustada programmide vahelise koordineerimise mehhanisme ja kasutada paremini ära tekkivaid sünergiaid. Samuti on täiustatud järelevalve- ja hindamistegevust. Selles suhtes tasub mainida, et mitmete võrdsete võimaluste meetmete järelevalves ning suurte keskkonnainfrastruktuuridega seotud projektide rakendamisel võeti kasutusele diferentseeritud näitajad. Tegemist on eelmise perioodi

jooksul tehtud teadvustamistöö tulemusega (ehkki eesmärki pole veel täielikult saavutatud) – pädevad asutused korraldasid infopäevi, millega püüti saavutada seda, et meetmesse kaasataks võrdsete võimaluste ja keskkonnakaitse põhimõtteid.

2004. aasta detsembri andmete kohaselt on POIA rahalise täitumise määr aastatel 2000-2004 72% ja aastatel 2000-2006 51%. See on vägagi rahuldav, kui mõelda, et on jäänud veel viimased aastad, mis on senise kogemuse põhjal alati olnud väga tulemuslikud. Keskmise määr 72% on ületatud kolme prioriteedi puhul: konkurentsivõime ja tootmine (79%), inimressurssid (84%), transpordi- ja energiavõrgud (92%). Prioriteetide „keskkond, loodus ja veevarud“ ning „põllumajandus ja maapiirkondade areng“ puhul on keskmine kõigest 43%.

Konkreetsemalt võib mõningad arvud välja tuua järgmiste prioriteetide puhul:

- > *Konkurentsivõime ja tootmine*: eraldatud on 6 550 toetust, loodud 11 172 iseseisvat töökohta, toetusi saanud ettevõtteid 9 054, erasektori investeringuid 5 524 miljonit eurot, 129 väikest ja keskmise suurusega ettevõtet tegeles esmakordselt ekspordiga;
- > *Teadmistepõhine ühiskond (innovaatika, R&D, infoühiskond)*: 2 327 isikut (neist 1 267 naist) on saanud teadusuuringute ja tehnoloogia arengu toetust, kaasrahastatud on 244 projekti, mis hõlmasid 17 648 teadlast, renoveeriti ja varustati seadmetega 24 keskust, riigiasutustes loodi 1 913 arvutivõrku, mida kasutab 230 438 inimest;
- > *Inimressurssid*: loodi 898 kooli, samuti loodi 68 uut koolituskeskust ja renoveeriti 566 vana, alternatiivharidusmeetmed puudutasid 24 000 probleemset õpilast (kellest 6 560 naissoost), toetati 47 000 inimese naasmist tööturule, samuti 27 606 pikaajalist töötut (neist 16 757 naist), toetati ka 17 766 noore (neist 7 690 naissoost) kutsealast hõlvamist.

Transpordiinfrastruktuuridega seotud projektid, millest enamik kuulub üle-euroopalistesse võrkudesse, on samuti küllaltki kaugele jõudnud. Lõpetuseks tuleb mainida ka loodud ettevõtluspiirkondi, nagu näiteks Alqueria (Huelva), Peral (Arcos de la Frontera, Cadix), Cordoba juveelipark kui ka Granadas asuva Saludi kampuse Euroopa ettevõtluskeskus.

Veebileht ja kontakt: <http://www.juntadeandalucia.es/economiayhacienda/fondos/POIA/poia.htm>

MADALMAAD

Rotterdami vana põhjakvartali elavdamine

Kogumaksumus: 851 059 EUR
ELi osalus: 212 753 EUR

„Rotterdami põhjajaam oli unarusse jäänud, kole koht, linna tööline häbiplakk. Aastatel 2002-2004 viidi ühenduse algatuse URBAN II raames ellu projekt, mille eesmärgiks oli muuta raudteejaam ja selle ümbrus turvaliseks, praktiliseks ja meeldivaks intermodaalseks ühistranspordiplatvormiks, mis aitaks paremini korraldada reisijatevedu ja oleks ühtlasi kergesti hallatav. Projekti raames teostati mitmeid töid: loodi reisijate väljumiseks mõeldud tsoon („Kiss & Ride“); uus valgustus; takso- ja bussipeatused ning jalgrattaparklad; kõnniteed; kaabeldus; mitme transpordiliigi kombineerimist hõlbustavate seadmete paigaldus; muusikakioski ümbertöstmise; sagedamini liikuvad politseipatrullid, jne. Tänu projektile on Rotterdami põhjajaam läbi teinud tõelise metamorfoosi: sellest on saanud inimsõbralik, turvaline ja selge struktuuriga paik. Jaama elavdamine peaks pikemas perspektiivis kaasa tooma suuri sotsiaalmajanduslikke eeliseid, alustades Oude Noordeni linnajao elanike elutingimuste paranemisest.“

Adri Hartkoorn, URBAN II programmi „Noord aan de Rotte“ direktor
a.hartkoorn@obr.rotterdam.nl (www.noordaanderotte.nl)

PORTUGAL

Uued looduslikud ravimid

Kogumaksumus: 403 287 EUR
ELi osalus: 94 431 EUR

„Projekti NATUREFAR hoidjad on AS Labor Qualitas ning Eksperimentaalbioloogia ja biotehnoloogia keskus. Tegemist on koostööprogrammiga teadusinstituutide ja farmaatsiasektoris tegutsevate tehnoloogiaettevõtete vahel. Selle eesmärgiks on välja töötada tipp tehnoloogial põhinev tootmisprotsess, mis hõlmab ekstraktsiooni spetsiaalselt farmaatsiatööstusele kohandatud nn „üle kriitiliste“ vedelike abil. Projekt peaks võimaldama turule tuua sama sektori ettevõtete poolt patenteerimata aktiivainete baasil toodetavaid uuenduslikke ravimeid. NATUREFAR on farmaatsiaturu taseme tõstmise strateegia tulemus - varasematel aastatel piirdus turg üksnes peenkeemiatööstusega.“

Francisco Sousa Soares, rakendusprogrammi „Teadus ja innovaatika 2010“ juht
Poci2010@poci2010.mcies.pt

TAANI

Põhja-Jüütimaa ekspordiprogramm

Kogumaksumus: 3 000 000 EUR
ELi osalus: 2 000 000 EUR

„Programmi aluseks oli uurimus, mille kohaselt jäeti Põhja-Jüütimaa ettevõtete ekspordipotentsiaaliga igal aastal kasutamata umbes 400–500 miljonit eurot. Põhja-Jüütimaa otsustas reageerida. Moodustati ekspordikogemusega inimestest koosnev töörühm, kelle ülesandeks sai välja arendada programm, mis on praeguseks suurim Taani piirkondades käivitatud ekspordiprogramm. Selle eesmärgiks on aidata tootjatel arendada oma toodete välismaal müümise suutlikkust. Toetus seisneb selles, et neile pakutakse konsultatsiooniteenust, mille maksumusest 70% tasutakse eesmärgi 2 fondidest. Konkreetset teostavad konsultandid turu-uuringuid, töötavad välja ekspordistrateegiaid, jne. Programmi tulemusel peaks loodama 354 uut töökohta. Seetõttu otsustas maakond käivitada täiendava, 150 uuele ettevõttele suunatud programmi.“

Gitte Madsen, Põhja-Jüütimaa, projektijuht
amt.gm@nja.dk

ITAALIA

Campania kompetentsikeskused

Kogumaksumus: 237 738 000 EUR
ELi osalus: 83 204 500 EUR

„Campania maakonna kompetentsikeskuste võrgustiku eesmärk on levitada teadmisi, selgitada välja vajadusi ning anda väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele uuenduslikke ideid. Võrgustikku kuulub 10 keskust, mis tegutsevad seitsmes valdkonnas: keskkonnariskide analüüs ja järelevalve; bioloogia ja selle rakendamine; kultuuri- ja looduspärandi kaitse ja väärtustamine; põllumajandustooted; uus tehnoloogia tootmises; info- ja kommunikatsioonitehnoloogia; transport. Kokkuvõttes soovitakse edendada patenteeritavaid uuringuid ja teadmistepõhiste ettevõtete loomist.“

Maria Adinolfi, direktor, Teadus-, statistika-, infosüsteemide ja informaatikaministeerium, Campania maakond
ricercascientifica2@regione.campania.it

Inforegio internetilehekülg

Inforegio internetilehekülg annab põhjaliku ülevaate Euroopa regionaalpoliitikast. Uusima teabe saamiseks lugege rubriiki „Newsroom“:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Euroopa Komisjon,
 Regionaalpoliitika peadirektooraat
 Üksus 01 – „Teave ja kommunikatsioon“
 Thierry Daman
 41, avenue de Tervuren, B-1040 Brüssel
 Fax: +32 2 296 60 03
 E-mail: regio-info@cec.eu.int
 Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Teave Euroopa Liidu regionaalabi kohta
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8200

© Euroopa Ühendused, 2005
 Materjali on lubatud reprodutseerida tingimusel, et mainitakse algallikat.

